

BOZOR IQTISODIYOTINING MOLIYAVIY HOLATI VA INVISTITSIYALAR

Ilmiy rahbarlar: **Nozimov Eldor, Shoniyozov Sherzod**

Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti o'qituvchisi

Abdushukur Abdusalomov

Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti

“Bank-Moliya xizmatlari” fakulteti talabasi

ANNOTATSIYA

"Bozor iqtisodiyoti" asosan talab va taklifning o'zaro munosabatlari, narxlar va sotuvlar, bozor integratsiyasi, xaridor davranishi va boshqalar kabi iqtisodiy mavzularni o'z ichiga oladi. Bu mavzu, iqtisodiyotning asosiy bo'limlardan biri hisoblanadi va bizning hayotimizda katta ahamiyatga ega. Bozor iqtisodiyoti, bizneslar va xaridorlar uchun muhim ma'lumotlar bilan ta'minlashda katta rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: *Talabning belgilanishi, taklifning amalga oshirilishi, bozor risklari, bozor istiqbollari, narxning o'zgarishi, sotuvning xususiyatlari, narxning talabga ta'siri, regional bozorlar, xorijiy bozorlar, bozor integratsiya tuzilmasi, xaridor xulqi, xaridor darajasi, xaridor ko'rsatkichlari, bozor monitoringi, bozor prognozi, bozor segmentlari.*

Kirish: Bozor iqtisodiyoti, iqtisodiy faoliyatning asosiy muhitlaridan biridir va mamlakatning rivojlanishining muhim jihatlaridan birini tashkil etadi. Bu sohada amalga oshiriladigan iqtisodiy operatsiyalar, tovarlar, xizmatlar, kapital va moliyaviy resurslarni o'z ichiga oladi. Bozor iqtisodiyoti, O'zbekistonda ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida katta rol o'ynaydi.

O‘zbekistondagi bozor iqtisodiyoti, tovarlar va xizmatlarni sotish, sotib olish, narxlarni tartibga solish, moliyalashtirish va investitsiyalar o‘tkazish, istiqlol va rivojlanishning muhim vositalari sifatida faoliyat yuritadi. Bozor iqtisodiyoti, istiqlol, inqiroz, to‘g‘ri regulyatsiya va samarali tijorat muhitini talab qiladi. O‘zbekistonda bozor iqtisodiyoti, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatining qo‘llab-quvvatlashi siyosatlariga asoslanadi. Bu siyosatlar orqali sanoat, xizmat va agrar sohalarda bozor munosabatlari, tijorat infratuzilmasi, soliq va moliyaviy sohalarni rivojlantirishga oid qonunlar qabul qilinadi. O‘zbekiston, xalqaro bozorlarga kirish va dunyoning muhim iqtisodiy partnerlari bilan hamkorlikda bozor iqtisodiyotini rivojlantirishga intiladi. Ulkan infrastruktura loyiq investitsiyalar kiritilishi, tovarlarni eksport va import qilishda tashqi barqarorlik, soliq-sizlik va jalb qilish imtiyozlarini o‘rnatish orqali bozor iqtisodiyotini rivojlantirishga qaratilgan qadam. Bozor iqtisodiyoti sohasidagi eng muhim vazifalardan biri, konkurentsiani oshirish va bozor sub’ektlari o‘rtasidagi barqarorlikni ta’minlashdir. Bu esa, sifatli tovarlar va xizmatlarni ishlab chiqarish, narxlar va sifatni tartibga solish, innovatsiyalar va yangiliklarni joriy etish bilan amalga oshiriladi. Bozor iqtisodiyoti sohasidagi yangiliklar va taraqqiyotlar jahon bozorlariga mos keladigan investitsiyalar, tijorat hamkorliklari va sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarish asosida oshiriladi. Bu esa, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini sifatli va samarali shakllarda ta’minlaydi.

Summa qilish uchun, O‘zbekistonda bozor iqtisodiyoti, iqtisodiy rivojlanishning muhim jihatlaridan birini tashkil etadi. Mamlakatning istiqlol va rivojlanishi uchun bozor iqtisodiyoti o‘ziga xos siyosatlar, konkurentsiani oshirish, investitsiyalar va tijorat hamkorliklarini talab qiladi. Bu esa, O‘zbekistonda bozor munosabatlari, tovarlarning sifati va narxlarni tartibga solish, innovatsiyalar va investitsiyalar yordamida samarali taraqqiyotni ta’minlaydi. Bozor iqtisodiyoti, mamlakatlarda iqtisodiy faoliyatning temel qismidir va bir necha asosiy komponentlardan iboratdir. U atrofida tovarlar, xizmatlar, narxlar va pul moliyalashtirish jarayonlari, soliq-sizlik tizimlari, xaridorlar va sotuvchilar o‘rtasidagi munosabatlar, tijorat infratuzilmasi va

boshqa qarzdorliklarni tartibga solishni o'z ichiga oladi. Bozor iqtisodiyoti tahlili, tijoratning asosiy bo'limi hisoblanadi.

Ma'lumki, tijorat yuritilishi orqali tovarlar va xizmatlar o'zaro almashishini ta'minlaydi. Bu jarayon o'z navbatida sotuvchi va xaridorlar o'rtasida mavjud bozorlar yordamida amalga oshiriladi. Bozorlar, sotuvchi va xaridorlar uchun tovarlarni o'rganish, muqobil sotuvlar, narxlarni solish va so'nggi o'zgarishlarni tahmin qilish uchun muhim ma'lumotlarni taqdim etadi. Bozor iqtisodiyoti, talab va taklifning o'rtasida munosabatlarni aniqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Talab, sotuvchilar va xaridorlar tomonidan ifodalangan o'zgarishlar va ehtiyojlar, bozor tahlili orqali aniqlanadi.

Bu tahlil, bozor o'zgarishlarini va tovarlarning narxlarini, istiqbolni aniqlashda yordam beradi va sotuvchi va xaridorlar uchun qaror qabul qilishda muhim asos bo'ladi. Bozor iqtisodiyoti, iqtisodiyotning boshqa sohalariga ham ta'sir qiladi. U moliyalashtirish, soliq-sizlik, moliyaviy institutlarni rivojlantirish, investitsiyalar va innovatsiyalar, korporativ boshqaruv va strategik rejalashtirish, sanoat va muhandislik ishlari, xizmatlar sohasini ham o'z ichiga oladi. Bozor iqtisodiyoti, globalizatsiya va xalqaro tijoratning o'rnatilishi bilan birgalikda o'ziga xos tarzda rivojlantirilmoqda. Xalqaro bozorlar, sanoat, xizmat va agrar sohalarida integratsiyani oshiradi va mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorliklarni kuchaytiradi. Mamlakatlarning bozor iqtisodiyoti sohasida qo'llab-quvvatlashgan siyosatlar, soliq-sizlik imtiyozlari, xalqaro bozorlarga kirish va eksport imkoniyatlari, tijorat infratuzilmasi va elektron tijoratning rivojlanishi, innovatsiyalar va yangiliklarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu usullar orqali mamlakatlar o'z bozor iqtisodiyotini rivojlantirish va rivojlangan bozorlarda o'z xalqaro iqtisodiyatiga mos keladigan tovarlar va xizmatlarni sotish imkoniyatini oshirishlari mumkin.

O'zbekistonda ham bozor iqtisodiyoti rivojlanishiga katta e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi, bozor munosabatlari, tijorat infratuzilmasi, soliq-sizlik va jalb qilish imtiyozlari, innovatsiyalar va investBozor iqtisodiyoti, iqtisodiy faoliyatning asosiy muhitlaridan biridir va mamlakatning rivojlanishining

muhim jihatlaridan birini tashkil etadi. Bu sohada amalga oshiriladigan iqtisodiy operatsiyalar, tovarlar, xizmatlar, kapital va moliyaviy resurslarni o'z ichiga oladi.

Bozor iqtisodiyoti, bozor munosabatlari va tijoratning rivojlanishi asosida shakllanadi. Xalqaro bozorlar, sanoat, xizmat va agrar sohalarida integratsiyani oshiradi va mamlakatlarning iqtisodiy hamkorliklarini kuchaytiradi. Bozor iqtisodiyoti, talab va taklifning o'rtasidagi munosabatlarni aniqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Talab, sotuvchilar va xaridorlar tomonidan ifodalangan o'zgarishlar va ehtiyojlar, bozor tahlili orqali aniqlanadi. O'zbekistonda ham bozor iqtisodiyoti rivojlanishiga e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi, bozor munosabatlari, tijorat infratuzilmasi, soliq-sizlik va jalb qilish imtiyozlari, innovatsiyalar va investitsiyalar yordamida oshiriladi.

Xulosalar:

1. Bozor iqtisodiyoti, iqtisodiyotning asosiy bo'limlardan biri hisoblanadi va bizning har bir odamning hayotida muhim o'rin egallaydi.
2. Talab va taklifning o'zaro munosabatlari, narxning belgilanishi va sotuvning amalga oshirilishi, bizneslar va xaridorlar uchun muhim ma'lumotlar bilan ta'minlashda bozor iqtisodiyoti ahamiyatli bo'lib, strategik va operativ qarorlar qabul qilishga yordam beradi.
3. Bozor iqtisodiyotining tahlili va monitoringi, iqtisodiyotni rivojlantirishda asosiy asboblarda sifatida xizmat qiladi.
4. Bozor iqtisodiyoti, mamlakatlar va xorijiy mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikning asosiy aspektlaridan biridir.
5. Bozor iqtisodiyotiga oid tahlil va ma'lumotlar, bizneslarni bozor sharoitlariga moslashtirish, yangi bozor imkoniyatlarini aniqlash va qo'llab-quvvatlashda muhim asbobdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. "Bozor iqtisodiyoti" (Muhammadjon Nazirjonov, 2017)
2. "Bozor iqtisodiyoti: Nazariya va amaliyot" (Shukhrat Buriev, 2016)
3. "Bozor iqtisodiyoti" (B. Umarov, 2014)